

מצאים עיקריים של סקר דעת קהל ישראלי-פלסטיני נובמבר-דצמבר 2010

מכון הרי ס. טרומן לקידום השלום באוניברסיטה העברית בירושלים והמרכז הפלסטיני למדיניות ולחקר דעת קהל ברמאללה (PSR)

א. עמדות הישראלים והפלסטינים ביחס לגילויי אי הסובלנות כלפי אזרחי ישראל הערבים

- 44% מקרב היהודים תומכים בקריאה להימנע מהשכרת דירות לסטודנטים ערבים בעיר צפת בעוד ש-48% מתנגדים לצעד כזה. בקרב הערבים, 7% תומכים ו-90% מתנגדים לכך. בכלל האוכלוסייה מתנגד לכך רוב קטן של 52%. עם זאת, 71% מהפלסטינים מאמינים שיש לצעד כזה רוב בציבור הישראלי.
- חוק המונח כיום על שולחן הכנסת מציע לאפשר לישובים קטנים לדחות מועמדים על בסיס אי התאמה חברתית, כלכלית או לאומית. 48% מהיהודים ו-50% מהערבים מתנגדים לחוק; 40% מהיהודים ו-20% מקרב הערבים תומכים בחוק; 3% מהיהודים ו-22% מהערבים מתנגדים לחוק אם יאפשר להפלות בין יהודים וערבים; 5% מהיהודים ו-1% מהערבים מתנגדים לחוק אם יאפשר אפליה בין חילונים ודתיים. עם זאת, 75% מהפלסטינים סבורים שרוב הציבור בישראל תומך בחוק זה.
- הצעת חוק אחרת שעלתה בכנסת מבקשת לאסור על הופעה במקומות ציבוריים ברעלה או בכיסוי פנים אחר. 52% מקרב היהודים ו-88% מהערבים מתנגדים לחוק; 10% מהיהודים ו-3% מהערבים תומכים בחוק אם יחול רק על מוסלמים; פחות מ-1% מהיהודים ומהערבים תומכים בחוק אם יחול רק על יהודים; 30% מהיהודים ו-9% מהערבים תומכים בחוק אם יחול על כולם. 78% מהפלסטינים סבורים בטעות שרוב הציבור בישראל תומך בחוק כזה.
- באשר לחוק שיחייב מועמדים לקבלת אזרחות ישראלית להישבע אמונים לישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, 6% מהיהודים ו-3% מהערבים תומכים בחוק כזה אם יחול רק על לא-יהודים; 9% מהיהודים ו-8% מהערבים תומכים בחוק אם יחול רק על יהודים. 55% מהיהודים ו-17% מהערבים תומכים בחוק שיחול על כל המועמדים לאזרחות. 27% מהיהודים ו-69% מהערבים מתנגדים לחוק כזה ללא תנאי. 71% מן הפלסטינים סבורים שרוב הישראלים תומך בחוק כזה.

ב. ערוצי המשא ומתן שעל סדר היום

תכנית הליגה הערבית (התכנית הסעודית)

- 61% מן הישראלים מתנגדים ו-32% תומכים בתכנית הליגה הערבית (התכנית הסעודית) להסדר. על פי תכנית זו תיסוג ישראל מכל השטחים שנכבשו ב-1967 כולל עזה, הגדה, ירושלים, ורמת הגולן, ותוקם מדינה פלסטינית. בעיית הפליטים תיפתר במשא ומתן באופן צודק ומוסכם על פי החלטת האו"ם 194. בתמורה יכירו כל מדינות ערב בישראל ובזכותה לגבולות בטוחים, יחתמו איתה על הסכמי שלום ויכוננו איתה יחסים דיפלומטיים נורמאליים. בסקר אוקטובר 2010 התנגדו לתכנית 56% מהישראלים ותמכו בה 33%. בקרב הפלסטינים 54% תומכים ו-42% מתנגדים לתכנית. בסקר אוקטובר 57% תמכו בתכנית ו-39% התנגדו לה.

הפרמטרים לפתרון קבע של הסכסוך הישראלי-פלסטיני שנבחנו בסקר הנוכחי, הוצגו על ידי הנשיא קלינטון ב-23 בדצמבר 2000 בפגישה עם נציגים ישראלים ופלסטינים לאחר כשלוש פיסגות קמפ דייויד ביולי אותה שנה. יוזמת ז'נבה פורסמה בדצמבר 2003. הפרמטרים מתייחסים לסוגיות החשובות ביותר שעליהן נסוב הסכסוך: (1) גבולות הקבע וחילופי שטחים (2) סוגיית הפליטים (3) ירושלים (4) הקמת מדינה פלסטינית מפורזת (5) הסדרי בטחון (6) סוף הסכסוך. סוגיות אלה נבחנו על ידינו בעבר מספר פעמים מאז דצמבר 2003, ובסקר הנוכחי אנו שבים לבחון סוגיות אלה לאור המעורבות האמריקאית האינטנסיבית בסכסוך ובמאמצים לחדש את שיחות השלום בין הצדדים.

- 52% מהישראלים תומכים בתכנית כחבילה אחת ו-39% מתנגדים לה. הממצאים מעידים שתמיכה בתכנית כחבילה אחת וברוב מרכיביה עלתה בשני הצדדים בהשוואה לאוגוסט 2009. רמת התמיכה הנוכחית גבוהה באופן משמעותי בהשוואה ל-2009 והיא דומה לרמות התמיכה שהיו בשנים 2006-2008, אך מהווה ירידה משמעותית לעומת השנים 2004 ו-2005, אז תמכו קרוב לשני שלישים בתכנית.
- בקרב הפלסטינים, 40% תומכים בחבילה בסקר הנוכחי, לעומת 38% תמיכה בסקר אוגוסט 2009.
- מאז התחלנו לעקוב אחרי סוגיה זו בסקר המשותף ב-2003, מצאנו רק פעם אחת תמיכה רוב בחבילת ההסדר בקרב הישראלים והפלסטינים גם יחד. ממצא זה היה בדצמבר 2004 בסמיכות למותו של יאסר ערפאת, ארוע שלוה בתחושות של אופטימיות והתמתנות בעמדות שני הצדדים.

להלן פרוט עמדות שני הקהלים בסעיפים הספציפיים של מתווה קלינטון:

(1) גבולות הקבע וחילופי שטחים

בקרב הפלסטינים: 49% תומכים או תומכים מאוד ו-50% מתנגדים או מתנגדים מאוד לפינוי ישראלי של מרבית הגדה המערבית מלבד גושי התנחלויות על כ-3% משטח הגדה. הפלסטינים יקבלו בתמורה שטחים בגודל דומה המצויינים במפה שהוצגה לנשאלים הפלסטינים. אותה מפה הוצגה גם באוגוסט 2009. אז תמכו בסעיף זה 49% והתנגדו לו 50%.

בקרב הישראלים: 49% תומכים ו-43% מתנגדים למדינה פלסטינית שתוקם בכל שטחי יהודה שומרון וחבל עזה מלבד גושי התנחלויות גדולים שיסופחו לישראל שלא יעלו על 3% משטח הגדה. ישראל תפנה את יתר התנחלויות, והפלסטינים יקבלו בתמורה שטח בגודל דומה לאורך רצועת עזה. באוגוסט 2009 תמכו בסעיף זה 47% ו-48% התנגדו לו.

(2) פליטים

בקרב הפלסטינים: 41% תומכים ו-57% מתנגדים לפתרון אשר יוסכם על שני הצדדים ויהיה מבוסס על החלטות האו"ם 194 ו-242. הפתרון יכלול 5 אופציות מהן יוכלו הפליטים לבחור:

- חזרה למדינה הפלסטינית
- חזרה לשטחים שכיום הם בישראל אך יועברו למדינה הפלסטינית במסגרת חילופי שטחים
- השארות במקומות מגוריהם הנוכחיים
- הגירה למדינות כמו אוסטרליה, קנדה ואירופה
- חזרה לישראל.

החזרה לישראל תהיה מוגבלת ונתונה לשיקול דעתה של ישראל. כבסיס להחלטה, ישראל תיקח בחשבון את המספר הממוצע של הפליטים שיהגרו למדינות כמו אוסטרליה קנדה ואירופה. כל הפליטים ללא קשר לבחירתם יהיו זכאים לפיצויים מקרן בינלאומית עבור היותם פליטים ועבור אובדן רכוש.

באוגוסט 2009 37% בציבור הפלסטיני תמכו ו-61% התנגדו לתכנית זו.

בקרב הישראלים: 36% מסכימים ו-52% מתנגדים להסדר זה של סוגיית הפליטים; באוגוסט 2009 תמכו בסעיף זה 36% והתנגדו לו 58%.

(3) ירושלים

בציבור הפלסטיני: 36% תומכים ו-63% מתנגדים לפשרה שבה ירושלים תהיה בירת המדינה הפלסטינית כאשר השכונות הערביות בירושלים יהיו בריבונות פלסטינית והשכונות היהודיות יהיו בריבונות ישראל. העיר העתיקה (כולל חראם אל שריף) תהיה בריבונות פלסטינית מלבד הרובע היהודי והכותל המערבי שיהיו בריבונות ישראל. באוגוסט 2009 תמכו בהסדר זה 31% מהפלסטינים ו-68% התנגדו לו.

בקרב הישראלים: 38% תומכים ו-58% מתנגדים לכך שירושלים תהיה בירת שתי המדינות. מזרח ירושלים תהיה בירתה של המדינה הפלסטינית וירושלים המערבית בירת ישראל. השכונות הערביות בירושלים, כולל בעיר העתיקה והר הבית, יהיו בריבונות פלסטינית. השכונות היהודיות, כולל הרובע היהודי והכותל המערבי, יהיו בריבונות ישראל. באוגוסט 2009 תמכו בהסדר זה 34% והתנגדו לו 62% מן הישראלים.

(4) מדינה פלסטינית מפורזת

בקרר הפלסטינים: 24% תומכים ו-74% מתנגדים להקמת מדינה פלסטינית עצמאית ללא צבא אך עם כח בטחון חזק שיוצב בה כח רב לאומי כדי לשמור על בטחונה. ישראל ופלסטין יהיו מחויבות להמנע כל צורה של אלימות המכוונת אחת כלפי השנייה. באוגוסט 2009 תמכו בסעיף זה 24% והתנגדו לו 76%. סעיף זה זוכה לתמיכה הנמוכה ביותר של הפלסטינים מבין כל סעיפי ההסדר, אך שלא כמו סוגיות ירושלים והפליטים לא זכתה סוגיה זו לתשומת לב מספקת עד היום והיא עלולה להפוך לאבן נגף מרכזית בדרך להסדר.

בקרר הישראלים: 62% תומכים בסעיף זה ו-34% מתנגדים לו. באוגוסט 2009 תמכו בו 56% לעומת 40% שהתנגדו לו.

(5) הסדרי בטחון

בציבור הפלסטיני: 38% תומכים ו-61% מתנגדים להסדר פשרה שבו תהיה למדינה הפלסטינית ריבונות על המרחב האווירי שלה, על אדמתה ועל מקורות המים שלה, אך ישראל תוכל להשתמש במרחב האווירי הפלסטיני לצורך טיסות אימון. נוסף לכך, יוקמו בגדה שתי תחנות התרעה ישראליות לתקופה של 15 שנים וכוח רב-לאומי יישאר במדינה הפלסטינית ובמעברי הגבול שלה לזמן בלתי מוגבל. מטרת הכח הרב לאומי לפקח על ביצוע ההסכם ולהגן על השלמות הטריטוריאלית של המדינה הפלסטינית, קו החוף וכן נוכחות במעברי הגבול הבין-לאומיים שלה. באוגוסט 2009 תמכו בסעיף זה 34% והתנגדו לו 64%.

בציבור הישראלי: 52% תומכים ו-39% מתנגדים להסדרים אלה, בהשוואה ל-49% שתמכו ו-44% שהתנגדו להם באוגוסט 2009.

(6) סוף הסכסוך

בציבור הפלסטיני: 58% תומכים ו-41% מתנגדים לכך שעם יישום הסכם הקבע במלואו הוא יהווה את סוף הסכסוך בין ישראל לפלסטינים ללא אפשרות לתביעות נוספות מכל צד שהוא. הצדדים יכירו בפלסטין ובישראל כבתים הלאומיים של עמיהם. באוגוסט 2009, תמכו 55% ו-44% התנגדו.

בציבור הישראלי: 68% תומכים ו-25% מתנגדים לסעיף זה, בדומה לאוגוסט 2009, אז תמכו 68% ו-28% התנגדו.

החבילה בכללותה

בקרר הפלסטינים: 40% תומכים ו-58% מתנגדים להסדר קבע המשלב את כל הסעיפים יחד כחבילה אחת. באוגוסט 2009, תמכו בחבילה 38% לעומת 61% שהתנגדו.

בקרר הישראלים: 52% תומכים בהסדר קבע המשלב את כל הסעיפים כחבילה אחת ו-39% מתנגדים לו. באוגוסט 2009, תמכו בחבילת הפרמטרים ו-46% התנגדו לה.

טבלת סיכום: שיעורי תמיכה בפרמטרים של הנשיא קלינטון להסדר ישראלי פלסטיני								
דצמבר 2010	אוגוסט 2009	דצמבר 2008	דצמבר 2007	דצמבר 2006	דצמבר 2005	דצמבר 2004	דצמבר 2003	
49%	47%	46%	46%	44%	53%	55%	47%	ישראלים
49%	49%	54%	56%	61%	55%	63%	57%	פלסטינים
36%	36%	40%	44%	38%	43%	44%	35%	ישראלים
41%	37%	40%	39%	41%	40%	46%	25%	פלסטינים
38%	34%	40%	36%	38%	38%	39%	41%	ישראלים
36%	31%	36%	36%	39%	33%	44%	46%	פלסטינים
62%	56%	64%	61%	62%	69%	68%	61%	ישראלים
24%	24%	27%	23%	28%	20%	27%	36%	פלסטינים
52%	49%	56%	53%	51%	62%	61%	50%	ישראלים
38%	34%	35%	51%	42%	43%	53%	23%	פלסטינים
68%	68%	67%	66%	68%	80%	76%	66%	ישראלים
58%	55%	55%	66%	62%	64%	69%	42%	פלסטינים
52%	46%	52%	53%	52%	64%	64%	47%	ישראלים
40%	38%	41%	47%	48%	46%	54%	39%	פלסטינים

עורכי הסקר מדגישים כי שיעור התמיכה בחבילת הפרמטרים כולה כמקשה אחת גבוה יותר מסך התמיכה בפריטים הבודדים של החבילה דבר המצביע על כך שהן הישראלים והן הפלסטינים חושבים על המתווה כולו באופן מפצה. כלומר, סעיפים הנתפסים חיוביים מפצים על סעיפים הנתפסים שליליים כאשר הנשאלים בסקר מיצרים עמדה כוללת למתווה קלינטון כמקשה אחת.

- 32% מן הישראלים מעריכים כי יש רוב הציבור הישראלי תומך בחבילת קלינטון כחבילה להסדר קבע, ואילו 51% סבורים כי הרוב מתנגד לה. תפיסות אלה מיצגות את המימד הנורמטיבי של דעת הקהל ומעידות על כך שהמתווה לא זוכה ללגיטימציה בקרב הציבור הישראלי. בקרב הפלסטינים, 40% מעריכים כעת כי הרוב בציבור הפלסטיני תומך במתווה קלינטון כחבילה להסדר קבע ו-51% סבורים שהרוב מתנגד. כמו כן רוב הפלסטינים (53%) מניחים בטעות כי רוב הציבור הישראלי מתנגד למתווה. הערכת הישראלים את עמדות הפלסטינים כלפי המתווה חצויה: 40% מן הישראלים סבורים שרוב הפלסטינים תומכים במתווה, בעוד 41% סבורים שרוב הפלסטינים מתנגדים לו.

ג. התנהלות הסכסוך ותפיסות איום

- לאור הקפאון במשא ומתן בחודשים האחרונים, 46% מהישראלים ו-42% מהפלסטינים סבורים שהמשא ומתן המדיני יתחדש אך פה ושם יהיו עדיין פיגועים וירי. 36% מהישראלים ו-35% מהפלסטינים חושבים שפיגועים וירי לא ייפסקו ווהצדדים לא יחזרו למשא ומתן. 10% מהישראלים ו-19% מהפלסטינים חושבים שהמשא ומתן יתחדש ותהיה הפסקה של הירי והפיגועים.
- 54% מן הישראלים תומכים ו-41% מתנגדים לשיחות עם חמאס אם הדבר יידרש כדי להגיע להסכם פשרה עם הפלסטינים. עם זאת 57% סבורים שרוב הציבור הישראלי מתנגד למו"מ כזה ורק 24% חושבים שהרוב תומך בו.
- 27% מהישראלים תומכים בהקפאה מלאה של הבניה בהתנחלויות; 37% תומכים בהמשך הבניה רק בגושי התנחלויות שיישאר בריבונות ישראל בהסכם עתידי; 29% תומכים בבניה ללא הגבלה בכל ההתנחלויות. התפלגות עמדות זו דומה לזו שהתקבלה בסקר אוקטובר 2010.
- הסקר בוחן באופן תקופתי את מוכנות הישראלים והפלסטינים להכרה הדדית בזהות הלאומית של שני העמים כחלק מהסדר הקבע ולאחר שכל הסוגיות במחלוקת יפתרו ותוקם מדינה פלסטינית. בסקר הנוכחי 63% מהציבור הישראלי, הן בקרב היהודים והן בקרב הערבים תומכים בהכרה הדדית כזו; 29% מהיהודים ו-32% מהערבים מתנגדים להכרה על הכרה הדדית; בקרב הפלסטינים 49% תומכים ו-49% מתנגדים לצעד זה. באוקטובר 2010, 64% מהישראלים תמכו ו-24% התנגדו; בקרב פלסטינים 49% תמכו ו-48% התנגדו.
- בקרב הישראלים: 54% מודאגים ו-43% לא מודאגים מכך שהם או בני משפחתם עלולים להפגע על ידי ערבים בחיי היום יום שלהם בדומה לסקר אוקטובר. בקרב הפלסטינים, 75% חוששים ו-25% אינם חוששים שהם או בן משפחתם עלול להיפגע בידי ישראלים או שאדמתם תוחרם או ביתם ייהרס, בדומה לסקר אוקטובר.
- הן פלסטינים והן הישראלים חושבים שאין סבירות גבוהה שמדינה פלסטינית עצמאית תקום לצד מדינת ישראל ב-5 השנים הבאות. 71% מהפלסטינים ו-66% מהישראלים סבורים כי אין סיכוי או שהסיכוי נמוך שתקום מדינה פלסטינית לצד מדינת ישראל ב-5 השנים הבאות. 29% מן הישראלים ו-27% מן הפלסטינים חושבים שהסיכוי לכך הוא בינוני או גבוה. באוקטובר 2010, שני שלישים מהפלסטינים ו-60% מהישראלים חשבו שאין סיכוי או שהסיכוי לכך נמוך.
- כעת שארה"ב אינה דורשת עוד את הקפאת ההתנחלויות כתנאי לחזרה למו"מ ישיר, ולאחר שישאל חידשה את הבניה בהתנחלויות, 67% מהפלסטינים מתנגדים ו-30% תומכים בחידוש השיחות הישירות עם ישראל בתיווך ארה"ב. למרות זאת 59% מהפלסטינים מאמינים שישאל תרוויח מכך אם הם לא יחזרו למו"מ, בעוד ש-13% סבורים שהפלסטינים ירוויחו מכך. 16% סבורים ששני הצדדים יפסידו מכך ו-9% סבורים ששני הצדדים ירוויחו מכך.
- בהיעדר משא ומתן האפשרות של פניה למועצת הביטחון של האו"ם להכרה במדינה פלסטינית היא האופציה המועדפת ע"י הפלסטינים (31%). אחריה מעדיפים הפלסטינים קריאה לחזור לעימותים אלימים והתקפות נגד ישראל (29%). האופציה המועדפת הכי פחות על הפלסטינים היא ארגון עימותים לא-אלימים נרחבים ופירוק הרשות הפלסטינית (16% כל אחד).